

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD)
Postboks 8030 Dep,
0030 Oslo

Oslo, 02.02.2026

Innspill til Kultur- og likestillingsdepartementets i anledning FNs Kvinnekommisjon 2026.

1. Lovens kjønnsnøytralitet, kvinnehelse og arbeidsliv – et helhetlig perspektiv

Juristforbundet ønsker å fremme et perspektiv som vi mener er utilstrekkelig ivaretatt i lovverket: Den reelle kjønnsnøytraliteten i lovens ordning – ikke minst i arbeidsrettslige regler – og konsekvensene dette har for kvinnehelse og kvinnearbeidshelse.

Manglende integrasjon av kjønns- og helseperspektiv er ikke bare et helsesektorproblem, men også et rettssikkerhets- og arbeidslivsproblem som krever lovgmessig oppmerksomhet.

a) Formell kjønnsnøytralitet gir ikke nødvendigvis reell likebehandling

Juristforbundet mener det er en grunnleggende svakhet i dagens lovgivning at mange rettsregler er formelt kjønnsnøytrale, men i praksis er utformet på et normgrunnlag som ikke reflekterer de faktiske og biologiske helseforskjellene som kvinner lever med. Dette kommer også til uttrykk i Juristforbundets høringsinnspill til *NOU 2023:5 Den store forskjellen – Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse*. Der påpeker vi at en «kjønnsnøytral» utforming ofte er utformet av menn, for menn og derfor ikke gir like rettigheter i praksis. Det betyr at selv om lovtekster ikke eksplisitt forskjellsbehandler på grunnlag av kjønn, slik rettsprinsippet om kjønnsnøytralitet forutsetter, kan regelverket likevel gi systematisk ulike rettsutfall for kvinner.

Resultatet er ikke kjønnsnøytralitet, men systematisk rettslig blindhet.

b) Kvinnehelse må ses i sammenheng med arbeidslivet

Kvinnens helse påvirker i stor grad deres arbeidsevne og arbeidssituasjon, særlig i perioder med svangerskap, barseltid, overgangsalder og ved kroniske plager som rammer kvinner oftere eller annerledes enn menn. Dette bør ikke sees som et «helse-område» som avgrenser fra arbeidslivsretten, men tvert imot som to sider av samme sak: den helsen en arbeidstaker har, påvirker hvor godt arbeidslivets regler fungerer i praksis – særlig der arbeidstiden og kravene til tilrettelegging er høye.

Vi mener lovens kjønnsnøytralitet må vurderes i lys av om regelverket faktisk gir reell likebehandling også for grupper som systematisk påvirkes av kjønns- og livsfasebestemte helseutfordringer. Dette er også i tråd med Norges forpliktelser etter blant annet CEDAW og Istanbulkonvensjonen.

c) Konsekvenser i praksis – også for jurister og advokatfullmektiger

Juristforbundet ser dette særlig tydelig i saker som gjelder advokatfullmektiger og yngre jurister i etableringsfasen. Syv av ti jusstudenter er kvinner. Men kun to av ti partnere i de største advokatfirmaene er kvinner. Kvinnene faller fra når de får barn.

Dette er en gruppe hvor mange befinner seg i en livsfase med svangerskap og små barn, høy arbeidsbelastning og liten reell tilrettelegging i praksis, til tross for formelle rettigheter. Når lovverket ikke anerkjenner hvordan kvinnehelse påvirker arbeidsevne og arbeidssituasjon, blir tilretteleggingsplikten i praksis snever, sykefraværsreglene lite treffende, og vernet mot urimelig belastning svakt.

d) Internasjonale forpliktelser

Norge har gjentatte ganger mottatt menneskerettslig kritikk for et gjennomgående kjønnsnøytralt lovverk. Juristforbundet mener derfor dette bør tas opp i et forum som CSW70, fordi:

- Det kobler kvinnehelse, arbeidsliv og rettssikkerhet i ett helhetlig perspektiv, i tråd med bærekraftsmålene om likestilling (SDG 5) og anstendig arbeid (SDG 8.)
- Det viser hvordan selv velferdsstater som Norge kan ha «kjønnsblinde» rettsregler som gir utilsiktede skjevheter.
- Det flytter oppmerksomheten fra individuelle tilpasninger til strukturell lovutforming og rettspolitik.
- Det gir et konkret eksempel på hvordan likestilling ikke bare handler om rettigheter på papiret, men om hvordan lover faktisk virker i kvinners hverdagsliv.

2. Manglende implementering av samtykkeloven

Juristforbundet ønsker også at Kultur- og likestillingsdepartementet tar med seg dette punktet på manglende implementering av «samtykkeloven»:

Loven gir uttrykk for et tydelig normativt standpunkt om seksuell selvbestemmelse og rettssikkerhet. Samtidig er tilbagemeldingen fra våre tillitsvalgte her, som med andre lover, at den praktiske implementeringen av loven i politiet, påtalemyndigheten og domstolene ikke har vært tilstrekkelig fulgt opp.

Juristforbundet vil peke på at lovgivning ikke avsluttes når Stortinget har vedtatt en ny bestemmelse. Tvert imot starter det mest krevende arbeidet da: å sikre at loven forstås, anvendes riktig og får den tilsiktede virkningen i praksis. Uten systematisk oppfølging, tilstrekkelige ressurser, klare retningslinjer og målrettet kompetanseheving, risikerer man at viktige rettspolitiske reformer ikke får reell effekt. Dette er ikke et særskilt problem for samtykkeloven, men et mer generelt utfordringsbilde i norsk rettsforvaltning. Juristforbundet erfarer at nye og komplekse regelverk ofte innføres uten at det samtidig settes av tilstrekkelige midler til opplæring, etter- og videreutdanning og faglig oppfølging av jurister som skal forvalte reglene i praksis.

Skal samtykkeloven fungere etter intensjonen, må lovgiver ta et større og mer helhetlig ansvar for implementering. Det innebærer blant annet:

- Systematisk kompetanseheving i hele straffesakskjeden
- Tydeligere nasjonale føringer for praktisering av loven

- Bevisst ressursbruk og nok ressurser som gjør det mulig å prioritere denne typen saker.

Mange land vedtar nå samtykkelovgivning som ledd i arbeidet for kvinners rettigheter og bekjempelse av seksuell vold. Erfaringen viser imidlertid at rettslige reformer ikke i seg selv er tilstrekkelige dersom implementeringen ikke følges opp. Å dele disse erfaringene internasjonalt kan bidra til større oppmerksomhet om betydningen av juridisk kompetanse, kapasitet og nasjonale føringer for å sikre reell rettsbeskyttelse for kvinner.

Juristforbundet vil understreke at dette er et prinsipp som gjelder langt utover denne konkrete loven. Derfor er dette et viktig budskap å løfte i et internasjonalt forum som CSW70.

Med vennlig hilsen

Sverre Bromander
president, Juristforbundet